महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015

सामान्य प्रशासन विभाग

ठळक वैशिष्ट्ये

- महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अध्यादेश दिनांक 28 एप्रिल, 2015 रोजी प्रख्यापित
- महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क विधेयक सन 2015 च्या विधानमंडळाच्या पावसाळी अधिवेशनात पारित
- **अधिनियम दिनांक 21 ऑगस्ट, 2015 च्या अधिसूचनेन्वये दिनांक 28 एप्रिल, 2015 पासून अंमलात आला आहे.**
- नागरिकांना विहित कालमर्यादेत सेवा प्राप्त करुन घेण्याचा हक्क

सदर अधिनियमाची व्याप्ती

सदर अधिनियम राज्यातील सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांना लागू आहे.

सार्वजनिक प्राधिकरणामध्ये समाविष्ट प्राधिकरणे

- कोणताही विभाग / प्रधिकरण
- भारताचे संविधान किंवा त्या अन्वये राज्याच्या कायद्याद्वारे शासनाने अधिसूचनेन्वये स्थापन अथवा घटित केलेली संघटना / प्राधिकरण / निकाय / महामंडळ
- राज्य शासनाच्या मालकीची संस्था.
- राज्य शासनाने वित्त पुरवठा केलेली संस्था / सहकारी संस्था / अशासकीय संघटना

लोकसेवा

- लोकसेवा याचा अर्थ सार्वजनिक प्राधिकरणाने या अधिनियमाखालील कलम 3 अन्वये अधिसुचित केलेली लोकसेवा

कलम-3

- प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरण अधिनियमाच्या प्रारभांपासून 3 महिन्याच्या आत ते पुरवित असलेली सेवा अधिसूचित करील.

अधिसूचनेमध्ये समाविष्ट करावयाच्या बाबी

- लोकसेवा
- पदनिर्देशित अधिकारी
- प्रथम अपिल प्राधिकारी
- द्वितिय अपिल प्राधिकारी
- नियत कालमर्यादा

सार्वजनिक प्राधिकरणाने फलक / संकेतस्थळ / पोर्टलवर प्रदर्शित करावयाच्या बाबी

- लोकसेवांची सूची
- नियत कालमर्यादा
- विहित नमुना किंवा शुल्क असल्यास
- पदनिर्देशित अधिकारी
- प्रथम अपिल प्राधिकारी
- द्वितिय अपिल प्राधिकारी

नियत कालमर्यादेत सेवा पुरविणे

- अर्ज करणे
- रितसर पोच - सेवा पुरविण्यासाठी नियत कालमर्यादा, अर्ज प्राप्त झाल्याचा दिनांक, ठिकाण, विशिष्ट अर्ज क्रमांक
- पदनिर्देशित अधिकाऱ्याने नियत कालर्यादेत सेवा पुरविणे
- अर्ज फेटाळल्यास - लेखी कारणे नमूद करून प्रथम अपील प्राधिकाऱ्याचे नाव, पदनाम, पत्ता लेखी कळविणे
- अर्जाची सद्य:स्थिती नागरिकांना पाहण्यासाठी ऑनलाईन प्रणाली कार्यान्वित असल्यास विशिष्ट क्रमांकाच्या आधारे सद्यस्थिती पाहण्याची सुविधा.

प्रथम अपिल

- अर्ज फेटाळल्याचा आदेश मिळाल्यापासून किंवा नियत कालमर्यादा समाप्त झाल्यावर 30 दिवसांच्या आत प्रथम अपिल करता येईल.
- अपवादात्मक परिस्थितीत 90 दिवसांचा कालावधीत अपील करण्याची मुभा
- अपिल दाखल केल्यापासून 30 दिवसात निकाल
- अपिल आदेशात नमूद कालमर्यादेत पदनिर्देशित अधिकाऱ्याने सेवा पुरविणे.
- अपिल फेटाळताना लेखी कारणे नमूद करणे आवश्यक

द्वितीय अपिल

- प्रथम अपिलीय अधिका-याचा आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून 30 दिवसात / आदेश मिळाला नसल्यास पहिले अपिल दाखल केल्यापासून 45 दिवसाच्या आत द्वितीय अपिल दाखल करता येईल.
- अपवादात्मक परिस्थितीत 90 दिवस दिवसांचा कालावधीत अपील करण्याची मुभा
- अपिल दाखल केल्यापासून 45 दिवसात निकाल
- अपिल आदेशात नमूद केलेल्या कालमर्यादेत पदनिर्देशित अधिकाऱ्याने लोकसेवा पुरविणे.
- अपिल फेटाळताना लेखी कारणे नमूद करणे आवश्यक
- **द्वितीय अपील प्राधिकाऱ्याच्या आदेशाविरुद्ध महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क आयोगाकडे द्वितीय अपील प्राधिका-याचा आदेश मिळाल्यापासून 60 दिवसाच्या आत अपील करता येईल.**

शास्ती

- पदनिर्देशित अधिकारी तसेच प्रथम अपिल प्राधिकारी यांच्यावर शास्ती लादता येईल.
- प्रथम अपिल प्राधिकाऱ्यास पदनिर्देशित अधिका-याने सेवा पुरविण्यास कसुरी केल्यास त्याच्यावर रू.500/- ते 5000/- पर्यंत शास्ती लादता येईल.
- द्वितीय अपिल प्राधिका-यास पदनिर्देशित अधिका-यावर प्रथम अपिलीय प्राधिकाऱ्याने लादलेली शास्ती कायम ठेवता येईल किंवा त्यामध्ये बदल करता येईल.
- मुख्य सेवा हक्क आयुक्त /.....आयुक्त यांना प्रथम अपिलिय अधिका-याने पदनिर्देशित अधिका-याला वाचविण्याचा गैरवाजवी प्रयत्न केल्याचे आढळून आल्यास प्रथम अपिल प्राधिका-यावर रू.500/- ते 5000/- पर्यंत शास्ती लादता येईल.
- शास्तीच्या रकमेचा 30 दिवसात भरणा न केल्यास वेतनातून वसुली.

शास्ती

- विभागीय कारवाई
- वारंवार कसुरी करणा-या पदनिर्देशित अधिका-यावर जबाबदारी निश्चित करण्याची कार्यपद्धती व विभागीय चौकशी
- कार्यक्षम पदनिर्देशित अधिका-यास प्रोत्साहन.
- नियत कालमर्यादेत सेवा व एका वर्षात कोणत्याही कसूरीची नोंद नसलेला पदनिर्देशित अधिकाऱ्याला रोख रक्कम, प्रशस्ती प्रमाणपत्र व
- सेवा अभिलेखात नोंद
- उत्कृष्ठ कामगिरी करणा-या सार्वजनिक प्राधिकरणाचा गौरव-योग्य पारितोषिक

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क आयोग

- मुख्य सेवा हक्क आयुक्त -मुंबई शहर आणि मुंबई उपनगर
- सर्वसाधारण अधीक्षण,निदेशन व व्यवस्थापन
- मुंबई येथे मुख्यालय
- राज्य सेवा हक्क आयुक्त-प्रत्येक महसुली विभाग
-

आयोगाचे अधिकार व कार्ये

- अंमलबजावणी सुनिश्चित करण्याकरीता राज्यशासनाला सूचना
- लोकसेवा देण्यात सुलभता व पारदर्शकता आणण्यासाठी शिफारस करणे.
- कार्यक्षम लोकसेवा प्रदान करण्यासंदर्भात सार्वजनिक प्राधिकरणाने करावयाच्या उपाययोजना सुचविणे व शिफारशी करणे.

आयोगाचे अधिकार व कार्ये

- द्वितिय अपिलाविरूद्ध अपिलावर आयोगाकडे केलेल्या अपिलावार सुनावणी घेऊन निर्णय देणे.
- प्रत्येक वर्षी मूल्यमापनाबाबत अहवाल शासनास सादर करणे

४६ सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

महसूल व वन विभाग (महसूल)
1. वय, राष्ट्रीयत्त्व आणि अधिवास प्रमाणपत्र
2. उत्पन्न प्रमाणपत्र
3. तात्पुरता रहिवास प्रमाणपत्र
4. ज्येष्ठ नागरिक प्रमाणपत्र
5. ऐपतीचा दाखला
6. सांस्कृतिक कार्यक्रम परवाना
7. अधिकार अभिलेखाची प्रमाणित प्रत
8. अल्पभूधारक दाखला
9. भूमीहीन शेतमजूर असल्याचा दाखला
10. शेतकरी असल्याचा दाखला
11. डोंगर / दुर्गम क्षेत्रात राहत असल्याचे प्रमाणपत्र
12. प्रतिज्ञापत्र साक्षांकित करणे

46 सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

महसूल व वन विभाग (वने)
13. तेंदुपाने कंत्राटदार / उत्पादक यांची नोंदणी करणे
14. बांबू पूरविणेसाठी नवीन बुरड कामगारांची नोंदणी करणे
15. वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यामुळे झालेल्या पशु नुकसानीची नुकसानभरपाई मंजुर करणे
16. वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यामुळे व्यक्ती जखमी किंवा मृत झाल्यास आर्थिक सहाय्य मंजुर करणे
17. वन्यजीव क्षेत्रात पर्यटन हंगामात फोटाग्राफिसाठी परवानगी (वृत्तस्तर)
18. वन्यजीव क्षेत्रात पर्यटन हंगामात फोटाग्राफिसाठी परवानगी (एकापेक्षा अधिक वृत्तांसाठी)
19. वन्यप्राण्यांच्या हानीमुळे झालेल्या पीक नुकसानीकरीता नुकसानभरपाई मंजुर करणे
20. अनुज्ञाप्ती प्राधिकारी यांनी आरागिरणी परवाना नुतनीकरणाबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे
21. महाराष्ट्र वृक्षतोड (विनियमन) अधिनियम,1964 नुसार संपूर्ण दस्तऐवजांसह अर्ज प्राप्तीनंतर वृक्ष अधिकारी यांनी अनुसूचित जमातीच्या भोगवटादारांच्या मालकीच्या वृक्षतोडीसाठी परवानगी देण्याबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे.
22. महाराष्ट्र वृक्षतोड (विनियमन) अधिनियम,1964 नुसार संपूर्ण दस्तऐवजांसह अर्ज प्राप्तीनंतर वृक्ष अधिकारी यांनी बिगर आदिवासी अर्जदारास वृक्षतोडीसाठी परवानगी देण्याबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे

46 सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

ग्रामविकास विभाग (ग्रामविकास)

23. जन्म नोंद दाखला
24. मृत्यू नोंद दाखला
25. विवाह नोंद दाखला
26. रहिवाशी दाखला
27. दारिद्रय रेषेखाली असल्याचा(BPL) दाखला
28. हयातीचा दाखला
29. ग्रामपंचायत येणे बाकी दाखला
30. शौचालयाचा दाखला
31. नमुना 8 चा उतारा
32. निराधार असल्याचा दाखला

४६ सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

33. मुंबई दुकाने आणि आस्थापना अधिनियम 1948 अंतर्गत नोंदणी
34. मुंबई दुकाने आणि आस्थापना अधिनियम 1948 अंतर्गत नोंदणीचे नूतनीकरण करणे
35. कंत्राटी कामगार (नियमन आणि निर्मूलन) अधिनियम 1970 अंतर्गत मुख्य मालक नोंदणी
36. कंत्राटी कामगार (नियमन आणि निर्मूलन) अधिनियम 1970 अंतर्गत कंत्राटदारास अनुज्ञप्ती देणे
37. कंत्राटी कामगार (नियमन आणि निर्मूलन) अधिनियम 1970 अंतर्गत कंत्राटदारास अनुज्ञप्तीचे नूतनीकरण करणे

46 सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग (उद्योग)

शासकीय मुद्रण,लेखनसामग्री व प्रकाशन संचालनालय, मुंबई.(DGPR)

38. वाणिज्यिक संस्था व खाजगी पक्ष यांनी काढलेल्या अधिसूचना, सूचना व जाहिराती स्विकारून महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग दोन संकीर्ण सूचना व जाहिराती या राजपत्राच्या भागात प्रसिध्द करणे व ते त्यांना ऑनलाईन व ई मेलवर उपलब्ध करून देणे.

39. **महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग दोन** - नाव,जन्मतारीख(वय)आणि धर्म बदलण्याच्या जाहिराती संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर ऑनलाईन स्विकारून महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग दोन -नाव,जन्मतारीख(वय) आणि धर्म बदलण्याच्या जाहिरातीचा विभाग या राजपत्राच्या भागात प्रसिद्ध करणे व ते नागरिकांना ऑनलाईन व ई मेलवर उपलब्ध करून देणे.

जलसंपदा विभाग

40. घरगुती व पिण्याच्या पाणी वापरासाठी परवानगी

41. औद्योगिक पाणी वापरासाठी परवानगी

46 सेवा दिनांक 2 ऑक्टोबर, 2015 पासून ऑनलाईन सुरू करण्याचे माहिती तंत्रज्ञान उपविभाग / महाऑनलाईन मार्फत नियोजन करण्यात येत आहे.

कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग

42. रोजगार इच्छुकांची नोंदणी (उमेदवार)

43. नियोक्त्यांची नोंदणी

नोंदणी व मुद्रांक विभाग

44. शोध उपलब्ध करणे.

45. मुद्रांक शुल्क भरण्याचे प्रयोजनार्थ मुल्यांकन अहवाल देणे.

46. दस्त नोंदणी न केलेल्या प्रकरणांमध्ये ई-पेमेंट पद्धतीने भरलेल्या नोंदणी फीचा परतावा.

अधिसूचित करण्यात आलेल्या लोकसेवा

अ.क्र.	विभाग	लोकसेवांची संख्या
1	**गृह विभाग**	
	गृह	
	परिवहन	14
2	**महसूल व वन विभाग**	
	महसूल	14
	नोंदणी व मुद्रांक शुल्क	14
	वने	10
3	**कृषि व पदुम विभाग**	
	कृषि	15
	पदुम	16
4	**नगर विकास विभाग**	
	नवि 2	15
	वित्त विभाग	7
5	**विधी व न्याय विभाग**	3
6	**ग्रामविकास व जलसंधारण**	
	ग्रामविकास	13

अधिसचित करण्यात आलेल्या लोकसेवा

अ.क्र.	विभाग	लोकसेवांची संख्या
7	**अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग**	7
8	**गृहनिर्माण विभाग**	
	झोपडपट्टी पुनर्विकास प्राधिकरण	3
	महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण	12
	मुंबई इमारत दुरुस्ती व पुनर्वसन मंडळ	4
	झोपडपट्टी पुनर्विकास प्राधिकरण	1
	महिला व बाल विकास	13
9	**कौशल्य विकास व उद्योजकता**	2
10	**अल्पसंख्यांक विकास विभाग**	1
11	**उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग**	
12	उद्योग	19
	कामगार	14
	जलसंपदा	10
	एकूण	**224**

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	गृह विभाग (17 सेवा)
1	विदेशी कलाकारांच्या सहभागास परवानगी
2	कागदपत्रांचे साक्षांकन
3	भारतीय नागरिकांसाठी "नोरी" प्रमाणपत्र
4	पोलिस क्लिअरन्स प्रमाणपत्र
5	विदेशी नागरिकांचे नागरिकत्वाचे प्रस्ताव केंद्र शासनास पाठविणे
6	तक्रारदारास प्रथम खबरी अहवालाची (FIR) प्रत पुरविणे
7	ध्वनीक्षेपकाचा परवाना देणे
8	मनोरंजनाचे कार्यक्रमांना ना हरकत परवाना देणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	गृह विभाग (17 सेवा)
9	सभा,संमेलन, मिरवणूक, शोभा यात्रा इ. करिता परवानगी देणे
10	विदेशी नागरिकांना निवासासाठी मुदत वाढ देणे / ना हरकत प्रमाणपत्र देणे
11	भारत देशात परत येणासाठी ना हरकत प्रमाणपत्र देणे
12	पारपत्र पडताळणीसाठी ना हरकत प्रमाणपत्र देणे
13	निमशासकीय, खाजगी संस्था इ.मध्ये नोकरीकरिता वर्तणूक व चारित्र्य पडताळणी प्रमाणपत्र देणे
14	पेट्रोल पंप, गॅस एजन्सी, हॉटेल, बार इ.करिता ना हरकत प्रमाणपत्र देणे
15	शस्त्र परवान्यासाठी ना हरकत प्रमाणपत्र देणे
16	भारतीय नागरिकांना परदेशात जाण्यासाठी पोलीस अनुमती प्रमाणपत्र देणे. (शिक्षणासाठी / नोकरीसाठी प्रवेशपत्र (व्हीसा)
17	तिबेटीयन नागरिकांना भारत देशात परत येण्यासाठी ना हरकत प्रमाणपत्र देणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	परिवहन (14 सेवा)
1	शिकाउ अनुज्ञप्ती जारी करणे
2	पक्की चालन (Driving) अनुज्ञप्ती जारी करणे
3	अनुज्ञप्ती नुतनीकरण करणे
4	दुय्यम अनुज्ञप्ती जारी करणे
5	दुय्यम वाहन नोंदणी प्रमाणपत्र जारी करणे
6	तात्पुरते नोंदणी प्रमाणपत्र जारी करणे
7	नवीन वाहन नोंदणी करणे आणि नोंदणी प्रमाणपत्र जारी करणे
8	वाहनांच्या मालकीच्या हस्तांतरणाची नोंद करणे
9	वाहन मालकाच्या मृत्युनंतर वाहनांच्या हस्तांतरणाची नोंद करणे
10	वाहन हस्तांतरणासाठी ना-हरकत प्रमाणपत्र जारी करणे
11	पत्ता बदलण्यासाठी ना-हरकत प्रमाणपत्र जारी करणे
12	भाडे खरेदी, भाडे /गहाण करार नोंद रद्द करणे
13	इतर राज्यातून आलेल्या वाहनांना नोंदणी क्रमांक जारी करणे
14	भाडे खरेदी, भाडे /गहाण करार नोंद करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

2	**महसूल व वन विभाग (म-1) नोंदणी व मुद्रांक शुल्क (14 सेवा)**
1	दस्त नोंदणी करणे
2	दस्ताच्या सूचीची प्रमाणित नक्कल देणे.
3	दस्ताची प्रमाणित नक्कल देणे.
4	शोध उपलब्ध करणे
5	नोटीस ऑफ इंटिमेशन फाईल करून देणे.
6	मुद्रांक शुल्क भरण्याचे प्रयोजनार्थ मूल्यांकन अहवाल देणे
7	दस्त नोंदणी संदर्भात गृहभेट देणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

2	महसूल व वन विभाग (म-1) नोंदणी व मुद्रांक शुल्क (14 सेवा)
8	विशेष कुलमुखत्यारपत्राचे अधिप्रमाणन करून देणे
9	सह जिल्हानिबंधक कार्यालयात नोदणी झालेल्या दस्ताची/त्या दस्ताच्या सूचीची प्रमाणित नक्कल देणे
10	दस्त नोंदणी न केलेल्या प्रकरणांमध्ये,ई-पेमेंट पद्धतीने भरलेल्या नोंदणी फी चा परतावा
11	मृत्युपत्राचा सीलबंद लखोटा जमा करणे,परत घेणे व उघडणे
12	विशेष विवाह कायदा,1954 अन्वये विवाह संपन्न करणे
13	विवाह प्रमाणपत्राच्या प्रमाणित नकला देणे
14	इतर पद्धतीने अगोदरच झालेल्या विवाहाची विशेष कायदा, 1954 अंतर्गत नोदणी करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	महसूल व वन विभाग (वने) (10 सेवा)
1	तेंदुपाने कंत्राटदार/उत्पादक यांची नोंदणी करणे
2	बांबू पूरविणेसाठी नवीन बुरड कामगारांची नोंदणी करणे
3	वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यामुळे झालेल्या पशु नुकसानीची नुकसानभरपाई मंजुर करणे
4	वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यामुळे व्यक्ती जखमी किंवा मृत झाल्यास आर्थिक सहाय्य मंजुर करणे
5	वन्यजीव क्षेत्रात पर्यटन हंगामात फोटाग्राफिसाठी परवानगी(वृत्त स्तर)
6	वन्यजीव क्षेत्रात पर्यटन हंगामात फोटाग्राफिसाठी परवानगी(एकापेक्षा अधिक वृत्तांसाठी)
7	वन्याप्राण्यांच्या हानीमुळे झालेल्या पीक नुकसानीकरीता नुकसानभरपाई मंजुर करणे
8	अनुज्ञप्ती प्राधिकारी यांनी आरागिरणी परवाना नुतनीकरणाबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे
9	महाराष्ट्र वृक्षतोड (विनियमन) अधिनियम 1964 नुसार संपूर्ण दस्तऐवजांसह अर्ज प्राप्तीनंतर वृक्ष अधिकारी यांनी अनुसूचित जमातीच्या भोगवटादारांच्या मालकीच्या वृक्षतोडीसाठी परवानगी देण्याबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे.
10	महाराष्ट्र वृक्षतोड (विनियमन) अधिनियम 1964 नुसार संपूर्ण दस्तऐवजांसह अर्ज प्राप्तीनंतर वृक्ष अधिकारी यांनी बिगर आदिवासी अर्जदारास वृक्षतोडीसाठी परवानगी देण्याबाबत घेतलेला निर्णय कळविणे.

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	महसूल व वन विभाग (महसूल)
1	वय,राष्ट्रीयत्व आणि अधिवास प्रमाणपत्र
2	जातीचे प्रमाणपत्र
3	उत्पन्न प्रमाणपत्र
4	नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र
5	तात्पुरता रहिवास प्रमाणपत्र
6	ज्येष्ठ नागरिक प्रमाणपत्र
7	ऐपतीचा दाखला
8	सांस्कृतिक कार्यक्रम परवाना
9	अधिकार अभिलेखाची प्रमाणित प्रत
10	अल्पभू-धारक दाखला
11	भूमीहीन शेतमजूर असल्याचा दाखला
12	शेतकरी असल्याचा दाखला
13	डोंगर/दुर्गम क्षेत्रात राहत असल्याचे प्रमाणपत्र
14	प्रतिज्ञापत्र साक्षांकित करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	कृषि व पदुम विभाग /कृषि विभाग-कृषि आयुक्त (15 सेवा)
1	माती व पाणी नमुना तपासणी
2	लागवड साहित्य आयात करण्याकरीता उत्पादकता प्रमाणपत्र देणे.
3	निर्यात होणाऱ्या कृषि मालास फायटोसॅनिटरी प्रमाणपत्र देणे.
4	निर्यातक्षम द्राक्ष बागांना युरोपिअन देशांना निर्यातीसाठी " अपेडा " च्या "ग्रेपनेट" प्रणाली अंतर्गत नोंदणी प्रमाणपत्र देणे / नुतनीकरण करणे.
5	निर्यातक्षम आंबा बागांना युरोपिअन देशांना निर्यातीसाठी " अपेडा " च्या "मँगोनेट" प्रणाली अंतर्गत नोंदणी प्रमाणपत्र देणे / नुतनीकरण करणे.
6	निर्यातक्षम डाळींब बागांना युरोपिअन देशांना निर्यातीसाठी " अपेडा " च्या "अनारनेट" प्रणाली अंतर्गत नोंदणी प्रमाणपत्र देणे / नुतनीकरण करणे.
7	विक्रीयोग्य फळांच्या कलमे / रोपे विक्रीस परवाना देणे.
8	बियाणे नमुने तपासणी

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	कृषि व पद्‌म विभाग /कृषि विभाग-कृषि आयुक्त (15 सेवा)
9	खत नमुने तपासणी
10	किटकनाशक नमुने तपासणी
11	कृषि उत्पादनातील उर्वरित अंश तपासणी
12	बियाणे विक्री परवाना (राज्यस्तर)
13	खत निर्मिती / विक्री प्रमाणपत्र देणे (राज्यस्तर)
14	किटकनाशके उत्पादन / विक्री परवाना देणे (राज्यस्तर)
15	ठिबक संच उत्पादक नोंदणी

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	कृषि,पशुसंवर्धन,दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग (पदुम) (16 सेवा)
1	पशुचे खच्चिकरण
2	औषधोपचार
3	वंध्यत्व तपासणी(भा.प.वै.कायद्यानुसार)
4	शवविच्छेदन(न कुजलेले मृत प्राणी सादर केल्यास)
5	पशुंची नमुने तपासणी(आजारी पशु दवाखान्याच्या वेळेमध्ये आणल्यास)
6	आरोग्य तपासणी व दाखला देणे
7	गर्भ तपासणी(गायी व म्हशींची)
8	गायी व म्हशींना कृत्रिम रेतन करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार

अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	कृषि,पशुसंवर्धन,दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग (पदुम) (16 सेवा)
9	पशुसंवर्धन विभागात कार्यरत असलेल्या अंडी उबवणी केंद्र,कुक्कट विकास गट व कुक्कटपालनाचे लाभार्थींना प्रशिक्षण देणे
10	इच्छुक बेरोजगार तरूण/व्यक्तींना स्वयंरोजगारविषयक प्रशिक्षण देणे
11	मासेमार नौकांचे ऑनलाइन पद्धतीने नोंदणी
12	मच्छिमार नौकांसाठी ऑनलाइन पद्धतीने मासेमारी परवाना
13	तारोपोरवाला मत्स्यालयाचे ऑनलाइन तिकीट वितरण
14	मच्छिमारांसाठी मासेमारी परवाना
15	मच्छिमार संस्थांची ऑनलाइन पद्धतीने नोंदणी
16	ऑनलाइन रजिस्ट्रेशन ऑफ अक्काकल्चर पाँड व फिश सीड सेंटर

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	नगरविकास विभाग (सेवा - 15) नवि - (2)
1	जन्म प्रमाणपत्र देणे
2	मृत्यु प्रमाणपत्र देणे
3	विवाह नोंदणी प्रमाणपत्र देणे
4	मालमत्ता कर उतारा देणे
5	थकबाकी नसल्याचा दाखल देणे
6	अ. दस्तऐवजाच्या आधारे मालमत्ता हस्तांतरण नोंद प्रमाणपत्र देणे
	ब) वारसा हक्काने मालमत्ता हस्तांतरण नोंद प्रमाणपत्र देणे
7	झोन दाखला देणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	नगरविकास विभाग (सेवा - 15) नवि - (2)
8	भाग नकाशा देणे
9	बांधकाम परवाना देणे
10	जोते प्रमाणपत्र
11	भोगवटा प्रमाणपत्र देणे
12	नळजोडणी देणे
13	जलनि:सारण जोडणी देणे
14	अग्निशमन ना-हरकत दाखला देणे
15	अग्निशमन अंतिम ना-हरकत दाखला देणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	विधी व न्याय विभाग
1	राज्य विधिसेवा प्राधिकरणाने द्यावयाचे कायदेविषयक मोफत सहाय्य
2	महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियमाच्या तरतुदींनुसार सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्थांची नोंदणी (एक) मुंबईमध्ये (दोन) इतर जिल्ह्यांमध्ये
3	भागीदारी संस्था अधिनियम, 1952 अन्वये भागीदारी संस्थेची नोंदणी (एक) मुंबईमध्ये (दोन) औरंगाबाद, नागपूर व पुणे येथे.

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (13 सेवा)
1.	जन्म नोंद दाखला
2.	मृत्यू नोंद दाखला
3.	विवाह नोंद दाखला
4.	रहिवाशी दाखला
5.	दारिद्रय रेषेखाली असल्याचा (BPL) दाखला
6.	हयातीचा दाखला
7.	ग्रामपंचायत येणे बाकी दाखला
8.	शौचालयाचा दाखला
9.	नमुना 8 चा उतारा
10.	अ.निराधार असल्याचा दाखला
11	ब.विधवा असल्याचा दाखला
12	क. परित्यक्ता असल्याचा दाखला
13	विभक्त कुटूंबाचा दाखला

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
1	नवीन शिधापत्रिका मागणी
2	शिधापत्रिकेतील नावात दुरूस्ती/नावे समाविष्ट करणे/नाव कमी करणे/पत्ता बदल करणे
3	दुय्यम शिधापत्रिका(खराब/फाटलेली), दुय्यम शिधापत्रिका(गहाळ शिधापत्रिका
4	नवीन रास्तभाव दुकानाची मागणी
5	रास्तभाव दुकानाच्या परवान्याचे नुतनीकरण
6	किरकोळ रॉकेल विक्री परवाने
7	किरकोळ रॉकेल विक्री परवान्याचे नुतनीकरण

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	गृहनिर्माण विभाग
*	**झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण**
1	वारस हस्तांतरण विषयक सेवा
2	भोगवटा प्रमाणपत्र प्राप्त झालेनंतर 10 वर्षांनी संदनिका हंस्तांतरण विषयक सेवा
3	झोपडपट्टी पुनर्वसन योजनेतील सहकारी गृहनिर्माण संस्थांची नोंदणी विषयक सेवा
**	**महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण**
4	निवासी सदनिका/भूखंड भेगवटाबद्दल (हस्तांतरण)
5	अनिवासी सदनिका/भूखंड भेगवटाबद्दल (हस्तांतरण)
6	निवासी सदनिका/भूखंड नियमितीकरण
7	अनिवासी सदनिका/भूखंड नियमितीकरण
8	थकबाकीबाबतचे ना-देय प्रमाणपत्र
9	सदनिका/भूखंड/व्यापारी गाळा वित्तीय संस्थेकडे तारण ठेवण्यास ना-हरकत प्रमाणपत्र
10	सदनिका /व्यापारी गाळा विक्री परवानगी

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

**	**महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण**
11	भूखंड विक्री परवानगी
12	भूखंडाची उर्वरित खरेदी किंमत(बी.पी.पी.) कर्जाची थकबाकी भरणा पत्र
13	सदनिकेची उर्वरित भाडेखरेदी हप्ता(एच.पी.एस.भरणा पत्र)
14	सदनिका/भूखंड/व्यापारी गाळयांच्या नस्तीतील कागदपत्रांच्या प्रमाणित प्रती
15	निवासी सदनिका भाडे तत्त्वावर देण्यास ना-हरकत प्रमाणपत्र देणे
**	**मुंबई इमारत दुरूस्ती व पुनर्वसन मंडळ**
16	निवासी सदनिका/भूखंड भेगवटाबद्दल (हस्तांतरण)
17	अनिवासी सदनिका/भूखंड भेगवटाबद्दल (हस्तांतरण)
18	निवासी सदनिका/भूखंड नियमितीकरण
19	अनिवासी सदनिका/भूखंड नियमितीकरण
**	**अप्पर जिल्हाधिकारी(अतिक्रमण/निष्कासन) पूर्व/पश्चिम उपनगरे**
20	महाराष्ट्र झोपडपट्टी क्षेत्र(सुधारणा निर्मुलन व पुनर्विकास) अधिनियम,1971 मधील तरतूदीनुसार या परिशिष्टाच्या रकाना क्र.4 मध्ये अधिसूचित केलेल्या पदनिर्देशित अधिका-यांचे कार्यक्षेत्रातील पात्र झोपडीधारकांना ओळखपत्र निर्गमित करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	महिला व बाल विकास विभाग
1	गरोदर स्त्रीयांची अंगणवाडीमध्ये नोंदणी
2	6 महिने ते 3 वर्षांच्या बालकांची अंगणवाडीमध्ये नोंदणी
3	3 ते 6 वर्षांच्या बालकांची अंगणवाडीमध्ये नोंदणी
4	इंदिरा गांधी मातृत्त्व योजनेंतर्गत गरोदर स्त्रीयांना आर्थिक मदत (सदर योजना सध्या अमरावती व बुलढाणा जिल्ह्यात कार्यरत आहे.)
5	सबला योजना : पौगंडावस्थेतील मुलींची नोंदणी (सध्या 11 जिल्ह्यांमध्ये योजना कार्यरत)
6	किशोरी शक्ती योजना : पौगंडावस्थेतील मुलींची नोंदणी (सध्या 23 जिल्ह्यांमध्ये योजना कार्यरत)
7	नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृह निर्माण करण्याबाबत अनिवासी भारतीयांच्या केंद्र शासनास शिफारशी
8	मनोधैर्य योजनेंतर्गत बळी पडलेल्या व्यक्तींना वित्तीय सहाय्य
9	मुलांना सीसीआयएस / ऑझर्वेशन होम मध्ये प्रवेश
10	आपद्ग्रस्त महिलांना शेल्टर होममध्ये प्रवेश
11	भीक मागणाऱ्या महिला / पुरुषांना बेगर्स होम मध्ये प्रवेश
12	आयआयटीआयएएनएस पेस योजनेंतर्गत विद्यार्थीनींना वित्तीय सहाय्य
13	अनिवासी भारतीय / संस्था यांना काऊन्सिलींग सेंटरसाठी अनुदान

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग (सेवा -2)
1	रोजगार इच्छुकांची नोंदणी (उमेदवार)
2	नियोक्त्यांची नोंदणी
	अल्पसंख्याक विकास विभाग (सेवा -1)
1	राज्यातील अल्पसंख्याक संस्थांना धार्मिक / भाषिक अल्पसंख्याक दर्जा घटनेच्या कलम 30 (1) नॅशनल मायनॉरिटी एज्युकेशनल ॲक्टच्या कलम 2 (जी) नुसार प्रदान करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	उदयोग,उर्जा व कामगार विभाग (उदयोग)(एकूण 19 सेवा) 23.7.2015
	विकास आयुक्त उदयोग संचालनालय यांनी अधिसूचित करावयाच्या सेवा
1	सामुहीक प्रोत्साहन योजना 2013 अंतर्गत मुद्रांक शुल्क माफिचे प्रमाणपत्र
2	सामुहीक प्रोत्साहन योजना 2013 अंतर्गत पात्रता प्रमाणपत्र अदा करणे
3	सामुहीक प्रोत्साहन योजना 2013 अंतर्गत औद्योगिक प्रोत्साहन अनुदानाच्या दाव्यास मंजुरी
4	मुंबई कुळ वहिवाट व शेत जमीन कायदा 1948 सुधारणा 1994 अंतर्गत ख-याखु-या औद्योगिक प्रयोजनासाठी 10 हेक्टरपेक्षा जास्त शेतजमीन खरेदीसाठी आवश्यक असलेली पुर्व परवानगी
5	खाजगी माहिती तंत्रज्ञान उदयानांना इरादा पत्र देणे
6	खाजगी माहिती तंत्रज्ञान घटकांना नोंदणी प्रमाणपत्र देणे
7	खाजगी जैव तंत्रज्ञान उदयानांना इरादा पत्र देणे.
8	खाजगी जैव तंत्रज्ञान घटकांना नोंदणी प्रमाणपत्र देणे
9	सुक्ष्म लघु व मध्यम उपक्रम अंतर्गत उद्योजकांसाठी एंटरप्रायझेस मेमोरेंडम भाग-1
10	सुक्ष्म लघु व मध्यम उपक्रम अंतर्गत उद्योजकांसाठी एंटरप्रायझेस मेमोरेंडम भाग-2

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ,मुंबई यांनी अधिसूचित करावयाच्या सेवा
1	इमारत नकाशे मंजूरी, अग्निशामन ना हरकत प्रमाणपत्र,तात्पुरती नळ जोडणी,सांडपाणी नि:सारण नकाशे
2	अंतिम अग्निशामन यंत्रणा मंजूरी
3	इमारत पुर्णत्व प्रमाणपत्र/भोगवटा प्रमाणपत्र
4	कायम पाणीपुरवठा नळ जोडणी
5	मुंबई प्रदेश महानगरामधील महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या कार्यक्षेत्रातील माहिती तंत्रज्ञान उदयोगांना ना हरकत प्रमाणपत्र
6	मुंबई प्रदेश महानगरामधील महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या क्षेत्रातील माहिती तंत्रज्ञान कंपन्यांना माहिती तंत्रज्ञान धोरणांतर्गत इरादापत्रे
7	मुंबई प्रदेश महानगरामधील महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या क्षेत्रात माहिती तंत्रज्ञान धोरणांतर्गत कंपन्यांची नोंदणी करणे

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	शासकीय मुद्रण व लेखसामग्री व प्रकाशन संचालनालय, यांनी अधिसूचित करावयाच्या सेवा (2)
1	वाणिज्यिक संस्था व खाजगी पक्ष यांना काढलेल्या अधिसूचना,सूचना व जाहीराती स्विकारून महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग दोन-सर्किर्ण सूचना व जाहीराती या राजपत्राच्या भागात प्रसिद्ध करणे व ते त्यांना ऑनलाईन व ईमेलवर उपलब्ध करून देणे
2	महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग दोन-नाव,जन्मतारीख(वय) आणि धर्म बदलण्याच्या जाहिराती संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर ऑनलाईन स्विकारून राजपत्राच्या भागात प्रसिद्ध करणे आणि ते नागरिकांना ऑनलाईन उपलब्ध करून देणे.
	उदयोग उर्जा व कामगार विभाग(कामगार)एकूण 14 सेवा
	कामगार आयुक्त यांनी अधिसूचित करावयाच्या सेवा. बाष्पके संचालनालय
1	मुंबई दुकाने व आस्थापना अधिनियम 1948 अंतर्गत नोंदणी
2	मुंबई दुकाने व आस्थापना अधिनियम 1948 अंतर्गत नोंदणीचे नूतनीकरण.
3	कंत्राटी कामगार (नियमन व निर्मुलन) अधिनियम, 1970 अंतर्गत मुख्य मालक नोंदणी नोंदणी.
4	कंत्राटी कामगार (नियमन व निर्मुलन) अधिनियम 1970 अंतर्गत कंत्राटदारास अनुज्ञप्ती देणे
5	कंत्राटी कामगार (नियमन व निर्मुलन) कायदा, 1970 अंतर्गत कंत्राटदारास अनुज्ञप्तीचे नुतनीकरण
6	इमारत व इतर बांधकाम मजूर(नोकरीचे नियमन आणि शर्ती) अधिनियम, 1996 अंतर्गत आस्थापनांची नोंदणी.
7	मोटार परिवहन कामगार अधिनियम 1961 अंतर्गत नोंदणी
8	बिडी आणि सिगार (नोकरीच्या शर्ती) वर्कस अधिनियम 1966 अंतर्गत औद्योगिक वस्तुंची नोंदणी.

महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, 2015 अनुसार अधिसूचित केलेल्या लोकसेवांची यादी.

	बाष्पके संचालनालय
1	मालकी हक्काचे हस्तांतरण
2	प्रमाणपत्राची नक्कल करणे
	कामगार विभाग/18.9.2015
	औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालयामार्फत
1	कारखाने अधिनियम 1948 च्या महाराष्ट्र कारखाने नियम, 1963 अन्वये नकाशे मंजूर करणे
2	कारखाने अधिनियम 1948 च्या महाराष्ट्र कारखाने नियम, 1963 अंतर्गत नोंदणी व परवाना देणे.
3	कारखाने अधिनियम 1948 च्या महाराष्ट्र कारखाने नियम, 1963 अंतर्गत नोंदणी व परवाना नुतनीकरण करणे.
4	कारखाने अधिनियम 1948 च्या महाराष्ट्र कारखाने नियम, 1963 दुय्यम परवाना देणे/ परवाना दुरूस्ती करणे.
	वित्त विभाग
	सेवा संचालक,विमा संचालनालय
1	नविन विमा जोखीम स्वीकारणे अ) प्रस्तावाची छाननी व विमा हप्ता कळविणे
	सेवा संचालक, लेखा व कोषागारे
2	मासिक निवृत्तीवेतन / कुटुंबनिवृत्तीवेतन
3	मुद्रांक वितरीत करणे.
	सेवा आयुक्त,विक्रीकर विभाग
4	ई-नोंदणी
5	ई-केंद्रिय विक्रीकर वैधानिक नमुने
6	इ-विवरणे
7	इ-करभरणा

जलसंपदा विभाग(10)

1	पाणी वापर संस्थेस देय पाणी हक्क मंजूरी देणे.
2	पाणी वापर संस्थेस पाणीपट्टी थकबाकी दाखला देणे.
3	बिगर सिंचनाची पाणीपट्टी थकबाकी दाखला देणे.
4	पाणीपट्टी देयक तक्रार निवारण करणे
5	लाभक्षेत्राचा दाखला देणे.
6	ग्रामपंचायत, जिल्हा परिषद,नगर पालिका,नगर परिषद, नगर पंचायत,कटक मंडळे यांना घरगुती पाणी वापर परवाना
7	महानगर पालिका,खाजगी विकासक,विशेष नगर विकास प्रकल्प यांना घरगुती/ औद्योगिक पाणी वापर परवाना देणे
8	औद्योगिक प्रयोजनासाठी पाणी वापर परवाना देणे
9	नदी जलाशया पासून अंतराचा दाखला देणे.
10	उपसा सिंचन परवानगी

अधिनियमाच्या अंमलबजावणीसाठी विभागाकडून करण्यात आलेली कार्यवाही

- मा. मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली आयोजित सचिव समितीच्या साप्ताहिक बैठकांमध्ये वेळोवेळी आढावा
- जिल्हाधिकारी / विभागीय आयुक्त यांना मार्गदर्शन
- अपर मुख्य सचिव (प्र.सु.र.व का.) यांचे स्तरावर संबंधित विभागांचे सचिव, महाऑनलाईनचे तांत्रिक सल्लागार तसेच माहिती तंत्रज्ञान उपविभागातील अधिकारी यांचेसोबत बैठका
- बैठकांमध्ये कार्यपद्धतीचे सुलभीकरण, कमीत कमी कागदपत्रे, प्रमाणिकरण इ. संदर्भात मार्गदर्शन
- या अधिनियमांतर्गत नियमांचा मसुदा तयार करण्यात येत आहे

अधिनियमाच्या अंमलबजावणीसाठी विभागाकडून करण्यात आलेली कार्यवाही

- महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क आयोग व त्यांची कार्यालये, सेवेचा हक्क प्रकल्प संचालनालय, विभागीय / जिल्हा व तालुका स्तरावर तांत्रिक सहाय्य या करीता आवश्यक अधिकारी व कर्मचारी यांच्या पदनिर्मितीसाठी प्रस्ताव उच्चाधिकार समितीच्या मान्यतेकरीता वित्त विभागास सादर.

- यशदा, पुणे, प्रादेशिक प्रशिक्षण केंद्र, जिल्हा प्रशिक्षण केंद्र यांचेमार्फत प्रशिक्षणाचे नियोजन करण्यात येत आहे.

- यशदा मधील पायाभूत अभ्यासक्रम तसेच सेवांतर्गत प्रशिक्षणामध्ये सदर अधिनियमाच्या तरतूदींचा समावेश करण्यात येणार आहे.

- ऑनलाईन सेवांकरीता महाऑनलाईनमार्फत विभागीय / जिल्हास्तरावर प्रशिक्षण सत्र आयोजित करण्यात येणार आहे.

इतर महत्वाचे निर्णय

- शपथपत्राऐवजी स्व-घोषणापत्र व सक्षम अधिका-यांनी साक्षांकित केलेल्या कागदपत्रांच्या प्रती ऐवजी स्व-साक्षांकन प्रती स्विकारण्या संदर्भात शासन निर्णय दि. 09.03.2015
- मंत्रालय लोकशाही दिनात राज्यातील (मुंबई / ठाणे वगळून) विविध ठिकाणावरुन येणा-या नागरिकांची गैरसोय दूर करण्याकरिता video Conferencing द्वारे मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या समोर गा-हाणे मांडण्याची सुविधा.(शासन परिपत्रक दि. 6.05.2015)
- आपले सरकार पोर्टलवर प्राप्त झालेल्या थेट तक्रारीपैंकी मंत्रालय लोकशाही दिनात सुनावणीसाठी घ्यावयाच्या तक्रार अर्जाची निवड करण्यासाठी सचिव समिती गठित (शासन परिपत्रक दि. 6.05.2015)

धन्यवाद